ESBJERG

BY- OG
ERHVERVSØKONOMISKE
OVERSIGTER

Nr. 2 . 1941

Bortset fra, at faste Vejforbindelser mellem et Lands forskellige Omraader i al Almindelighed maa foretrækkes fremfor Færgeforbindelse, er der ganske særlige Omstændigheder, der taler for at gøre Fanø landfast med Jylland. Fanø er blevet kaldt „Nordens Riviera", og sikkert er det, at Øen byder ualmindeligt gode Betingelser for at blive et Ferie- og Badested for store Dele af Jylland, ja, for hele Landets Befolkning. Naar Ferieloven kommer til at virke i sin fulde Udstrækning, vil her findes et Ferieland, der kan modtage ubegrænsede Mængder af Feriegæster og byde dem alle sundhedsmæssige Fordele ved et Ferieophold. Der findes paa Fanø en 16 km lang Badestrand, der i Modsætning til Vestkysten Nord for Blaavandshuk overalt er ganske ufarlig for Badning. Bag den meget brede Strandbred ligger endvidere et 2—4 km bredt Landareal, som enten er Klitter eller Hede, og som derfor er uegnet til Landbrug, men ideelt til Folke-Ferie-Hoteller, Teltlejre, Blokhuse o. lign., saaledes at der her er rige Muligheder for at skabe et Ferieopholdssted for Tusinder af Feriegæster, uden at der derfor kan blive Tale om, at Badestranden bliver overfyldt.

Tilvejebringelsen af et saadant Ferieterræn forudsætter nødvendigvis en fast Vejforbindelse fra Esbjerg til Fanø, ligesom man allerede med den nuværende Trafik stærkt føler Savnet af en saadan fast Broforbindelse.

For at undersøge Mulighederne for Tankens Realisation traadte Esbjerg Byraad i Forbindelse med Broeksperten, Dr. techn. Chr. Ostenfeldt, og efter et omfattende Forarbejde forelagdes for Ministeriet for offentlige Arbejder et Skitseprojekt til teknisk Godkendelse. Denne Godkendelse blev meddelt Byraadet den 21. Maj d. A.

Projektet bestaar af et flodfrit Bro- og Dæmningsanlæg udgaaende ca. 1400 m Øst for Esbjerg Færgehavn og bestaaende dels af en ca. 800 m lang Dæmning paa Esbjergsiden, dels af en Bro i en Længde af ca. 1300 m med 41 Brofag og endelig en lang Dæmningsstrækning paa Fanøsiden, for Hovedprojektets Vedkommende af ca. 3,2 km Længde og for et alternativt Projekts Vedkommende af 4,2 km Længde. Ifølge Hovedprojektet føres Brolinien ind til Nordby, medens Linien for det alternative Projekt — der er udarbejdet efter Henstilling fra Ministeriet for offentlige Arbejder — føres over en Vejdæmning over „Halen" paa Fanø.

Da Broens Bredde er projekteret til 13 m, vil det forstaas, at dens Trafikkapacitet vil blive meget stor, saaledes at den ved fuld Udnyttelse vil kunne tage en Færdsel, der er 75 Gange større end Færgens nuværende Ydelse.

Højden over Vandet bliver 5 m, og der vil saaledes kun blive Mulighed for Gennemsejling for Smaabaade, men Vadehavet Syd for Broføringen er kun ringe trafikeret, saa nogen Gene for Skibsfarten bliver Broen altsaa ikke.

Efter Dr. Ostenfeldts Beregninger over Anlægsudgifter foretaget paa Basis af de pr. 1. September 1939 gældende Priser udgør disse følgende Beløb:

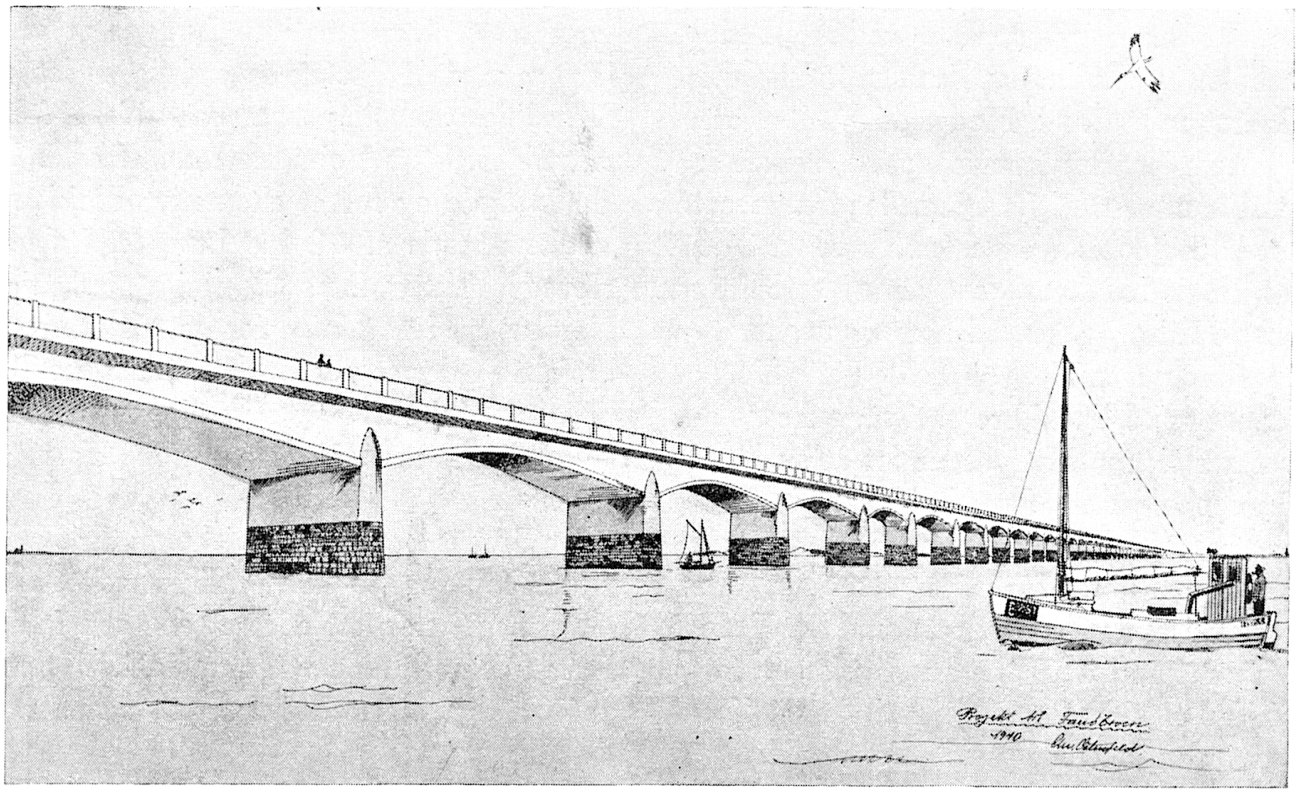
Hovedprojektet, hvorefter Brolinien føres til Nordby: 7,6 Mill. Kr., fordelt med 55 % til selve Broen og 45 % til Dæmningerne; af de 7,6 Mill. Kr. vil ca. 3,7 Mill. Kr. medgaa til Arbejdsløn.

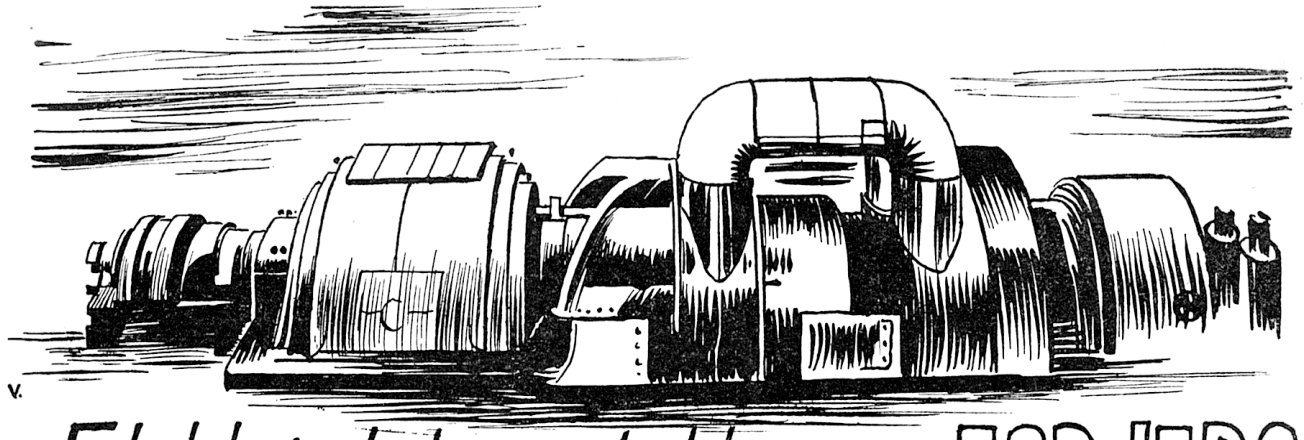
Det alternative Projekt, hvorefter Brolinien føres over „Halen" paa Fanø: 6,9 Mill. Kr. Arbejdslønnen vil efter dette Forslag kunne anslaas til ca. 3,1 Mill. Kr.

Da Arbejdet, bortset fra Rundjernsarmeringen, vil kunne udføres i danske Materialer, og Arbejdslønnen er en væsentlig Del af Anlægsudgifterne, saaledes at der sikres 400 Mand fast Arbejde i 3—4 Aar, skulde Projektet tilfredsstille de Krav, man for Tiden stiller til offentlige Arbejder. Da Arbejdet paa Esbjerg Havn under den nuværende Situation er saa godt som helt indstillet, vil det forstaas, at Esbjerg meget let kan blive stillet overfor en omfattende Arbejdsløshed med derpaa følgende svigtende Indtægter og stigende Socialudgifter. Indtræder en saadan Situation, vil Bro-Projektet være et virksomt Middel til at undgaa det Spild, som en ledig Arbejderstab altid er.

Esbjerg Byraad nærer derfor Forventning om, at Statsmagten vil yde den fornødne Støtte til Projektets Gennemførelse.

Regeringens Beskæftigelsesudvalg har foreløbig stillet Spørgsmaalet om Tilskud i Bero, og Byraadet har derfor anmodet Dr. techn. Ostenfeldt om at foretage de fornødne Bundundersøgelser for hele Broanlægget og udarbejde Detailprojektet for Dæmningen paa Esbjerg-Siden. Naar Forundersøgelserne saaledes føres videre, vil det være muligt at sætte Arbejdet i Gang med meget kort Varsel, naar Beskæftigelsessituationen kræver det.

Elektricitetsproduktionen i ESBJERG

En Oversigt over Udviklingen fra 1906 til 1941.

Den 6. Marts 1906 vedtog Esbjerg Byraad at nedsætte et Elektricitetsudvalg til Undersøgelse af Betingelserne for Anlæg og Drift af et kommunalt Elektricitetsværk. Dette Udvalg, hvis Formand var Lokomotivfører M. Mortensen, den senere Borgmester i Esbjerg, foretog derefter i Løbet af Sommeren en Del Undersøgelser med Assistance af Ingeniør P. A. Pedersen, København, fra hvem Udvalget den 9. Juni s. A. modtog et foreløbigt Overslag og Rentabilitetsberegning over et kommunalt Elektricitetsværk. Værket var projekteret med 200 K. W. i Maskinkraft og 73 K. W. i Batteri, og Ingeniøren regnede med en Anlægssum paa 330.000 Kr.

Efter Modtagelsen af Ingeniørens Redegørelse foretog Udvalget en Rejse til forskellige Byer med Elektricitetsværker for selv at undersøge Forholdene i Praksis, og Resultatet heraf forelaa i en af Stadsingeniøren udarbejdet Oversigt over disse Værkers Anlæg, Tilslutning og Drift. Endvidere blev der rettet Henvendelse til baade Statsbanerne og Havnen om at aftage Elektricitet fra et kommunalt Elektricitetsværk, og det resulterede i, at Statsbanerne gav Tilsagn om at ville nedlægge sit eget Værk paa nærmere fastsatte Betingelser. Med denne sikre Tilslutning mente man det da forsvarligt at anlægge et kommunalt Elektricitetsværk, og i Februar 1907 antoges Burmeister og Wains Tilbud paa Levering af 1 Stk. 120 HK og 1 Stk. 180 HK Dieselmotor med direkte tilkoblede Titan Generatorer.

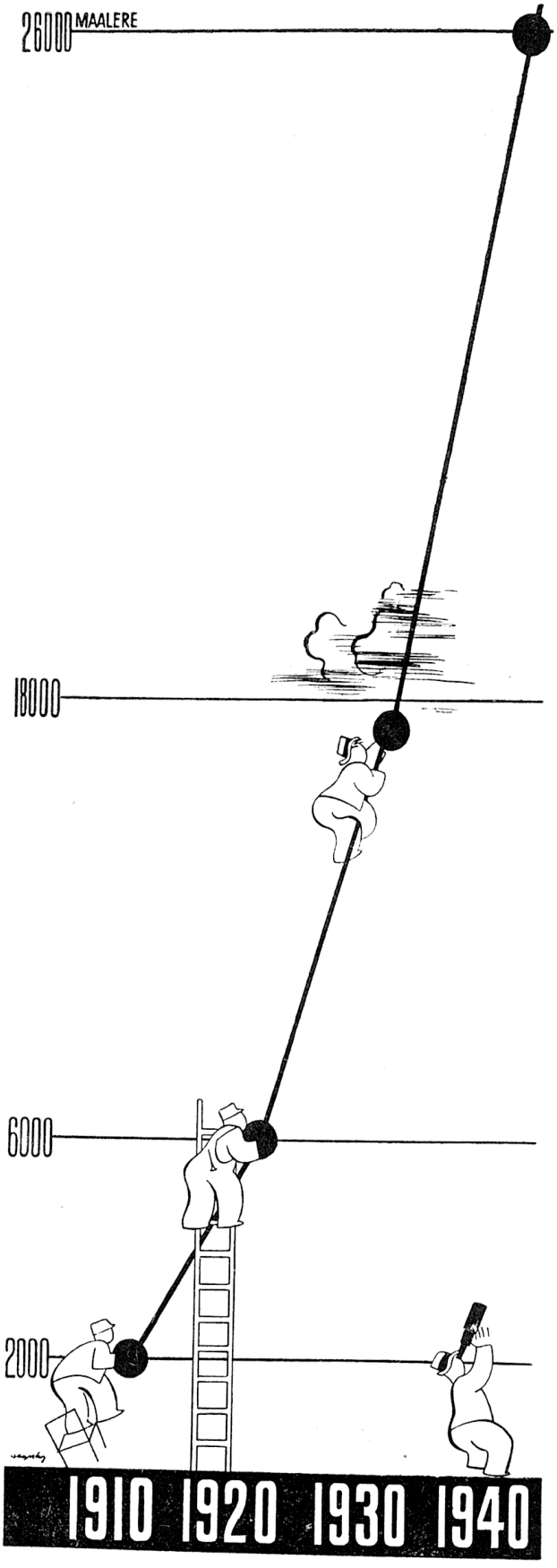
De første Udvidelser.

Efterhaanden som Byggeriet skred frem, viste det sig imidlertid, at den anmeldte Tilslutning til Værket blev langt større end ventet, og, for at man kunde være sikker paa at kunne klare Belastningen i Vintersæsonen 1908, indstillede Udvalget, endnu inden Værket var i Drift, at udvide med en 360 HK Maskine.

Elektricitetsforsyningen i Esbjerg paabegyndtes da den 29. November 1907 med Levering til Statsbanerne, og herefter tilsluttedes de private Forbrugere, hvis Installation var færdig, saaledes at der i Tiden indtil 1. April 1908 blev solgt ialt 720.077 kWh., hvoraf Statsbanerne alene aftog Halvdelen.

Da Byraadet, for at fremme Tilslutningen, havde vedtaget, at alle Forbrugere,

som anmeldte Tilslutning inden 1. August, vilde faa gratis Stikledning indlagt, og der

Udviklingen af Elektricitetsmaalernes Antal.
(Antallet af Forbrugere)

under Anlæget blev foretaget betydelige Udvidelser, saaledes et 3000 Volts Anlæg til Spangsberg Sanatorium, var Anlægssummen pr. 1. April 1908 steget til 481.000 Kroner.

I 1908 vedtoges saa den første Udvidelse af Værket med en 360 HK Burmeister og Wains Dieselmotor, og da Tilslutningen stadig var i god Stigning, maatte der allerede i 1910 opstilles yderligere en 360 HK Maskine, da der ikke var Plads til nogen større Maskine. De næste 3 Aars Tilslutning af større Forbrugere sprængte atter Rammerne, og i 1913 blev selve Maskinhallen udvidet, og der indsattes 1 Stk. 600 HK Maskine, samtidig med at den lille Maskine paa 120 HK nedtoges og blev installeret paa Vandværket. I samme Aar foretoges en Udvidelse af Højspændingsværket, idet der udførtes en Transformatorstation for Gjesing og Tarp, for at man derigennem kunde indhente Erfaringer vedrørende Oplandets Forsyning.

Imidlertid kom Verdenskrigen og medførte for Esbjerg Elektricitetsværk de samme Ulemper som overalt i Landet.

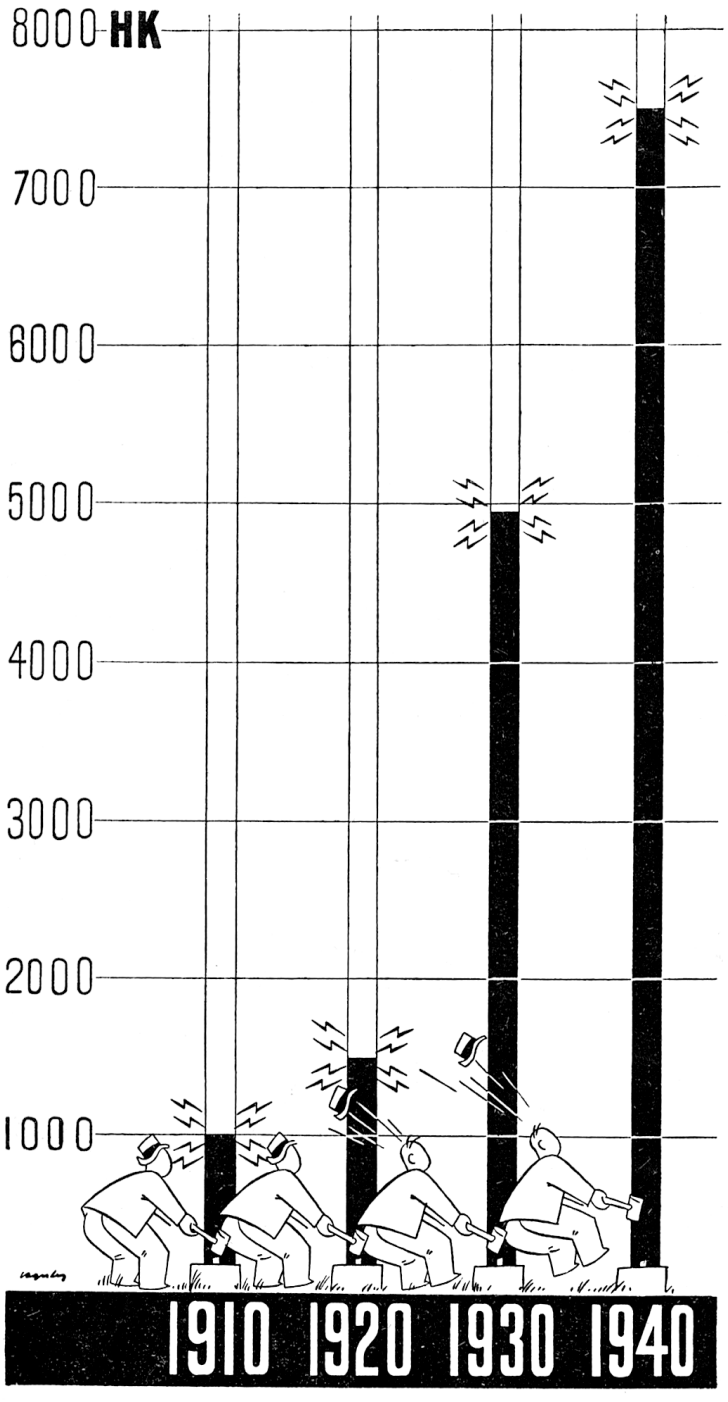
Sydvestjyllands forenede Elektricitetværker.

Dette forhindrede dog ikke, at der i Oplandet arbejdedes for en udvidet Elektrificering af Landdistrikterne med det Resultat, at et Andelsselskab, „Sydvestjyllands Andels-Elektricitetsforsyning", erhvervede Retten til at udbygge et Vandkraftanlæg i Karlsgaarde. Dette Selskab anmodede i Juni 1918 Esbjerg Byraad om en Fortsættelse af de allerede før Krigen indledede Forhandlinger om Elektricitetssagen, og den 14. April 1919 afsluttedes en Overenskomst mellem Parterne om et fremtidigt Samarbejde.

Denne Overenskomst fik kort udtrykt følgende Form: *Andelsselskabet udbygger Vandkraftanlæget i Karlsgaarde, som med*

en Maskinkraft paa 900 HK beregnedes til en Aarsproduktion paa 1.000.000 kWh. og en Anlægssum paa 1,8 Mill. Kr. Esbjerg Kommune ændrer Værket i Esbjerg saaledes, at det baade kan afgive og modtage 1000 Volts Vekselstrøm, og Tillægssummen for Esbjerg Central incl. Forandringen ansættes til 1 Mill. Kr. Begge Værker indgaar under Navnet „Sydvestjyllands forenede Elektricitetsværker" i et Interessentskab. Begge Parter aftager Elektricitet ab Central til den Middelpris, der fremkommer for begge Værker.

Samtidig med, at der arbejdedes paa Centralanlægene, blev der arbejdet paa Ledningsanlæg og Installation i Oplandet, og den 15. December 1920 paabegyndtes Elektricitetslevering fra Esbjerg Central til de to første Transformatorstationer i Guldager og Bryndum Sogne. Den 4. Februar 1921 var Kraftanlæget i Karlsgaarde klar til at gaa i Drift, og allerede den 1. April var der tilsluttet ialt 47 Transformatorstationer i Oplandet.

Udviklingen af Antal HK.

Udvidelser i 1923-26 og 1931.

Skønt der ikke i Esbjerg var foretaget nogen Udvidelse af Maskinanlægget siden 1913, var det med de tilkomne 900 HK i Karlsgaarde muligt at klare Forsyningen indtil 1923, da Værket i Esbjerg atter udvidedes. Aarsagen til, at Kapaciteten kunde holde saa længe, var dels den, at Maskinbelastningen i Byen og Oplandet ikke falder samtidig; men det skyldes ogsaa i nogen Grad den Stagnation, Esbjerg Værket var udsat for før og efter Verdenskrigens Afslutning. Af Mangel paa Olie maatte man saaledes for i det hele taget at kunne producere det nødvendige omdanne Dieselmotorerne til Sugemaskiner med Tørvefyring i Gasværket. Efter Udvidelsen i 1923 var Værkets Maskinkraft ialt 2800 HK, men pr. 1. April 1924 var den samlede Tilslutning i By og Opland ogsaa ialt 131.300 Lamper og 16.500 HK, og da Tilslutningen var i stadig jævn Stigning,

maatte man i Løbet af et Par Aar atter til at overveje en Udvidelse.

Foruden at foretage en Udvidelse af Centralen i Esbjerg kunde der ogsaa være Tale om at udvide Vandkraftanlæget eller søge Samarbejde med andre Værker; men da det ved nærmere Undersøgelse viste sig, at de to sidste Muligheder ikke lod sig gennemføre, vedtog Bestyrelsen i August 1926 at udvide Værket i Esbjerg med 1730 HK Dieselmotorer, idet man vedtog at fjerne to af de ældre Maskiner, saaledes at den reelle Udvidelse androg 1200 HK.

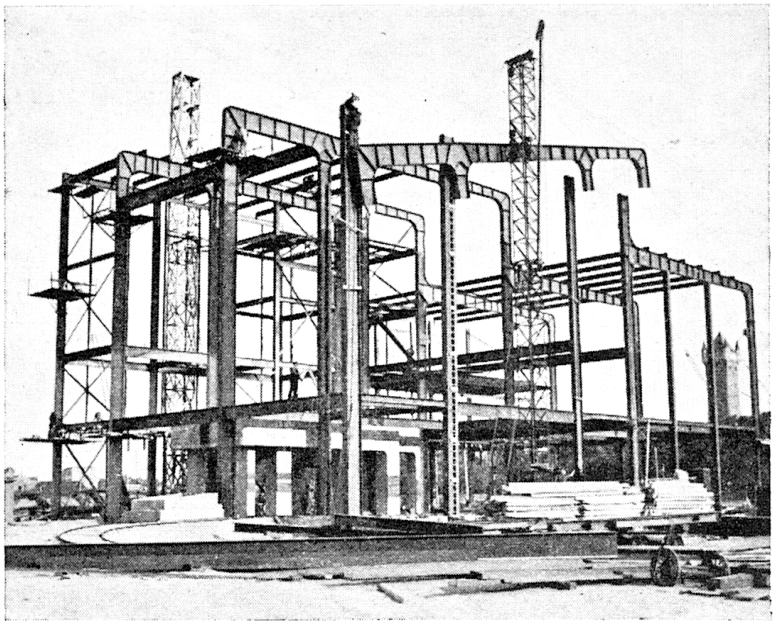
I 1931 fjernedes den sidste af de 360 HK Motorer og erstattedes med en Dieselmotor paa 3000 HK af en ny Type, og Pladsen i Maskinhallen tillod derefter ikke yderligere Udvidelser. Anlæget kom i Drift 1931 og blev — ligesom Værkets øvrige Maskiner — indrettet for Udnyttelse af Spildevarmen.

Den nye store Kraftkilde: **Dampcentralen** *paa Esbjerg Havn.*

Efter den sidste Udvidelse af Elektricitetsværket i 1931 gik der nogle Aar, hvor Kapaciteten var tilstrækkelig, men i 1938 maatte man atter tage Spørgsmaalet om en Udvidelse op indenfor Sydvestjyllands forenede Elektricitetsværkers Bestyrelse. Og Overvejelserne, som foregik under den fremsynede Formand, Borgmester Mortensens Ledelse, resulterede i, at Esbjerg Byraad efter Forslag af Redaktør L. Høyer-Nielsen den 12. Juli 1938 vedtog at opføre en ny stor Dampcentral paa Esbjerg Havn.

Inden man naaede saa vidt, havde der været adskillige Overvejelser, idet en Del af Bestyrelsen mente det rigtigst at udvide Værket ved en Forbindelse med og en Forsyning fra Sønderjyllands Højspændingsværk, Aabenraa, medens en anden Fløj ønskede at skaffe Effekten ved at opføre en Dampcentral paa Esbjerg Havn, — og det blev den sidste Opfattelse, der gik af med Sejren.

Firmaet STAL (Svenska Turbinfabriks Aktiebolaget Ljungstrøm), der fra sine Værksteder i den lille svenske By Finspong leverer Verdens fineste Turbiner til alle Verdens Lande, kom til at levere Turbinen for en Pris af 250.000 Kr., medens Firmaet Burmeister & Wain i København leverede Kedlen for en Pris af cirka 300.000 Kr. Civilingeniør Stenild Hjort projekterede Anlæget, og Arkitekt Øhlenschlæger tegnede Bygningen.

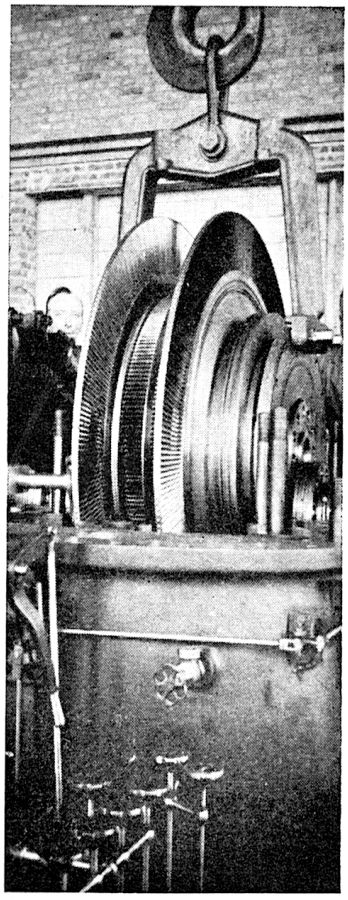
Dampcentralens Opførelse.

Opførelsen af Dampcen-

tralen mødte næsten alle de Vanskeligheder, der kunde komme. Paa det Tidspunkt, paa hvilket Opførelsen skulde paabegyndes, var man allerede stillet overfor Materialevanskeligheder, ikke mindst med Henblik paa det mægtige Jernskelet, der skulde bære Bygningen. Det var meget vanskeligt at skaffe disse Jernleverancer frem, og det betød en Forsinkelse af hele Bygningsarbejdet. Da endelig disse Spørgsmaal var løst, kom Krigsudbruddet, og man var dermed stillet overfor nye Problemer med Hensyn til Materialefremskaffelsen, og Byggeudvalget maatte foretage temmelig store Sikringsindkøb af Materialer. Dernæst kom Isvinteren i 1940 med de vanskelige Transportforhold, og endelig tydede de høje Priser paa Kul en Overgang paa, at Værket næppe vilde faa nogen stor Interesse, naar det blev færdigbygget.

Begivenhederne den 9. April 1940 ændrede imidlertid Betingelserne totalt. Det blev umuligt at fremskaffe Olie til Dieselmotorerne paa det gamle Elektricitetsværk, og alle Kræfter maatte derfor sættes ind paa at færdigbygge den ny Dampcentral.

Og det skete ogsaa. Den 24. Juli 1940 kunde Byggeudvalgets Formand sætte Fyr under den store Kedel for første Gang og dermed tilkendegive, at den største Kapacitetsudvidelse i Elektricitetsværkets Historie var en Realitet. Dampcentralens samlede Opførelssum var ialt blevet 3 Millioner Kr.

Turbinens Skovlsystem har 14000 Skovle, der med 3000 Omdrejninger i Minuttet sætter Generatorerne i Gang og dermed frembringer Elektriciteten.

En Gennemgang af Dampcentralen.

Man faar det bedste Indtryk af den nye Dampcentrals Omfang og Arbejde ved at følge Arbejdsprocessen, fra Brændslet af Elevatoren uden paa Bygningen bliver ført op over den 30,5 m høje Mur og styrtet ned i de to store Siloer, til Strømmen med 10.000 Volts Spænding føres ud i Esbjerg By eller med 60.000 Volt til Karlsgaarde.

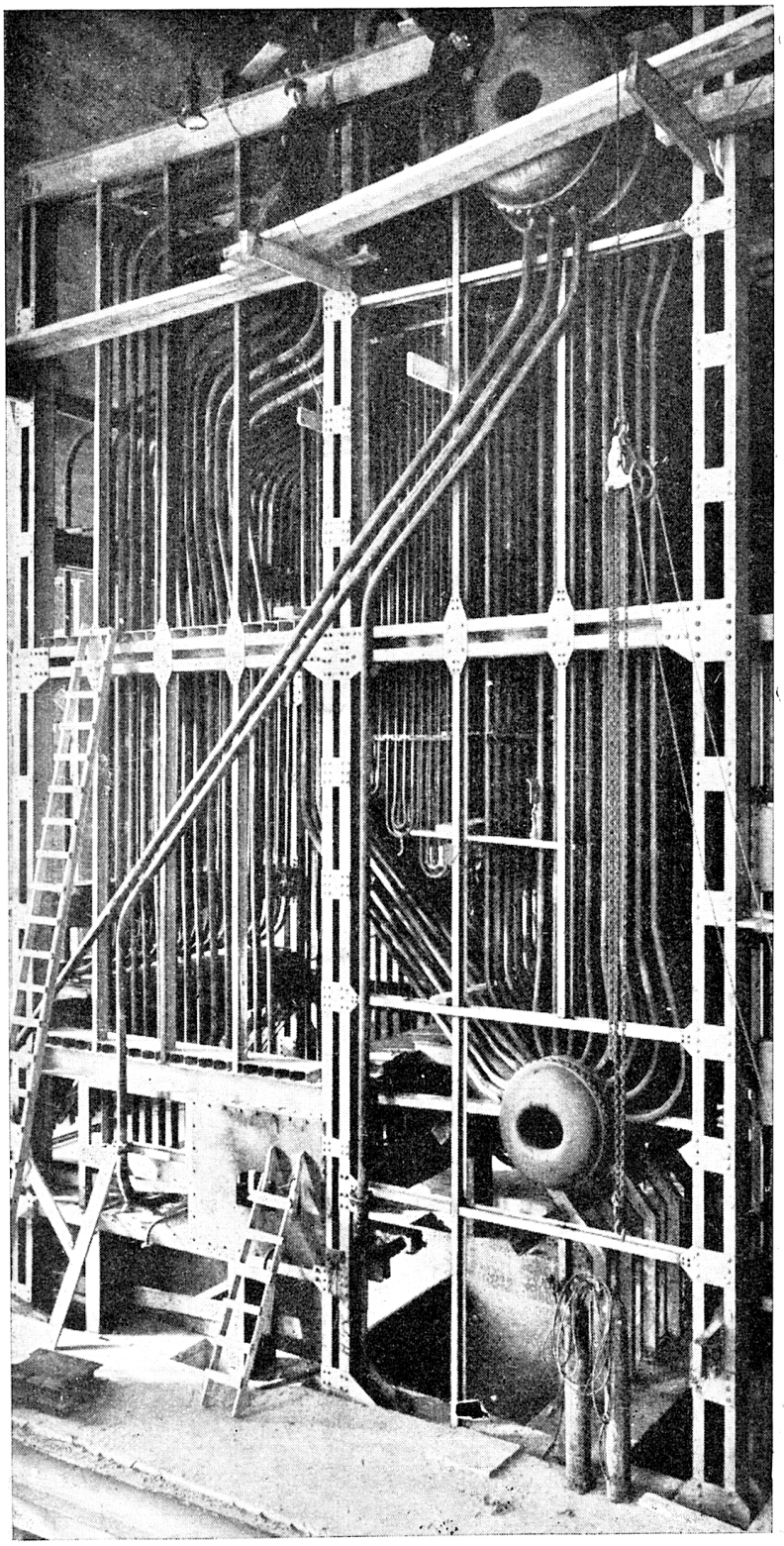
Fra de to Siloer, der hver kan rumme 75 Tons Kul, fordeles Brændslet gennem en Vægt automatisk ved Hjælp af et Kulfordelingsanlæg til Risteanlæget i Kedlen. Kedlen er en Stejlrørskedel, der ialt vejer 351.000 Kilo, og er af en Konstruktion, der ikke før har været benyttet herhjemme. Kedlen bestaar af en Række forskellige Beholdere og ikke mindre end 4,1 Kilometer forskellige Rør. Kedlens Rist er en Vandrerist, der bestaar af 7464 forskellige Led og vejer 52.000 Kilo. Dens Vandre-Hastighed kan varieres fra 75 Millimeter pr. Minut til 465 Millimeter pr. Minut.

Skovlsystemets 14000 Skovle driver Turbinen.

Efter at Vandet først er behandlet i et særligt Rensnings- og Afluftningsanlæg, omsætter Varmen fra de brændende Kul paa Risten Vandet i Kedelrørene til Damp, der samles i en Hovedbeholder og derfra gennem en Hovedledning føres ind til og

i den 5000 KVA store Turbines inderste Kerne, Skovlsystemet, der bestaar af 14.046 forskellige og forskelligt store Skovle — de mindste som Halvdelen af et Barberblad —, der ved Hjælp af Dampens Ekspansion sættes i roterende Bevægelse ... 3000 Omdrejninger i Minuttet for hver Halvdel af Systemet. Skovlene arbejder modsat hinanden, saaledes at der sammenlagt opnaas en Hastighed paa 6000 Omdrejninger i Minuttet.

Skovlsystemets Roteren sætter de to Ge=

Parti af det 4 km lange Rørsystem i den moderne Stejlrørskedel.

neratorer, en i hver Ende af Turbinen, i Gang, og disse Generatorer frembringer saa Elektriciteten med en Spænding paa 10.000 Volt. Denne føres derpaa ned i Højspændings-Rummets Celler, hvorfra Strømmen — gennem Fordelings-Rummets Apparatanlæg — enten gaar ud i Byen med de 10.000 Volts Spænding eller føres ud til Transformatoren i Friluftsstationen lige udenfor Dampcentralen. Her omsættes den til 60.000 Volt og føres med denne Spænding gennem Ledningerne til Kraftstationen i Karlsgaarde, hvor den enten igen omsættes til 10.000 Volt til Aftageren Sydvestjyllands Andels-Elektricitetsforsyning eller føres videre gennem Vestjyllands Samleskinne med 60.000 Volt.

Dampen, der har været benyttet i Turbinen, føres efter endt Gerning ned i Turbinens underste Del, Kondensatoren, der bestaar af 2720 Rør med en samlet Længde af over 12 Kilometer og en samlet Køleflade paa 750 Kvadratmeter, hvor den ved Hjælp af en Tilførsel af 800 Liter Havvand i Minuttet igen afkøles til Vand og føres tilbage til ny Brug i Kedlen.

Asken fra Kedlen, der ved Hjælp af forskellige særlige Anlæg, blandt andet Tilbageblæsning til ny Forbrænding af Kulpartikler i Røgen, har været ude for en praktisk talt 100 Procents Forbrænding, føres gennem et automatisk vaadt Asketransportanlæg ned i Tipvogne og føres bort.

Vandkraftstationen ved Karlsgaarde og „Vestjyllands Samleskinne".

Ved Siden af Dampcentralens Bygning vedtog man senere at udvide Elektricitetsforsyningens Kapacitet paa et andet Omraade, nemlig ved en Udvidelse af Vandkraftanlæget ved Karlsgaarde.

Den 25. Februar 1940 vedtog Esbjerg Byraad at yde Tilskud til denne Udvidelse, der bestaar i Udførelsen af et Overfaldsbygværk i Varde Aa, 0,3 km nedenfor Sammenløbet af Grindsted og Ansager Aaer, samt Bygning af en ca. 10 km lang Kanal til Afledning af Aaens Vand til Søen ved Karlsgaarde. I Tilslutning hertil vedtog man at bygge et Turbineanlæg.

Da en meget væsentlig Del af Anlægsudgifterne ved dette Arbejde er Arbejdslønnen, og da det ligger paa Linie med de Ønsker, man fra Samfundets Side har om Nedsætning af Brændselsforbruget, bliver Arbejdet udført som Beskæftigelsesforanstaltning med den derved følgende Støtte fra Staten.

Den samlede Anlægsudgift anslaas til ca. 3,4 Mill. Kr. Heraf udgør den direkte Arbejdsløn ca. 1¼ Mill. Kr., hvilket svarer til Beskæftigelse for 500 Arbejdere i et Aar. Værkets Effekt forøges fra 600 K. W. med ca. 1000 K. W. til ca. 1600 K. W.

Vestjyllands Samleskinne.

Paa samme Tid, som Beslutningen om denne interne Udvidelse af Sydvestjyllands forenede Elektricitetsværker fandt Sted, forhandledes der om et Samarbejde mellem de i Vestjylland liggende Elektricitetsværker med det Formaal at udnytte de paa Værkerne installerede Maskinanlæg saaledes, at Brændselsøkonomien for Værkerne

bliver størst mulig, og endvidere at yde hverandre Støtte under Reparation og under andre ekstraordinære Forhold. Forhandlingerne førte til et positivt Resultat, og den 18. Januar 1941 sattes Vestjyllands Samleskinne i Drift.

Dampcentralen i Esbjerg blev derved Leverandør til hele den jydske Vestkyst af Elektricitet over et Ledningsnet gaaende fra Esbjerg over Karlsgaarde til Videbæk og derfra atter til Herning og Holstebro. Ialt er ca. 60.000 Husstande derved blevet sat i Forbindelse med den moderne indrettede Dampcentral i Esbjerg, idet Forbindelsen Karlsgaarde—Varde allerede i November 1940 var sluttet gennem en Højspændingsledning. De samarbejdende Værker har en samlet Ydeevne ved 6 Timers Drift paa ialt 15.980 K. W.

Da man i 1938 tog Spørgsmaalet om en Udvidelse indenfor Sydvestjyllands forenede Elektricitetsværker op til Drøftelse, var det paa Tale at søge en Tilknytning til Sønderjyllands Højspændingsværk for derigennem at skaffe den nødvendige Effekt og Reserve. Resultatet blev imidlertid som nævnt, at man i Stedet for vedtog at bygge Dampcentralen paa Esbjerg Havn med de lokale Værker som Hjælpere.

Da Forholdene nu medførte, at Værkerne tilsluttet Vestjyllands Samleskinne, som for den overvejende Dels Vedkommende er Dieselværker, ikke kunde yde nogen Hjælp paa Grund af Mangelen paa Brændselsolie, blev Tanken om en Forbindelse til Sønderjylland atter aktuel. Og det medførte nu, at der ogsaa skete en Tilslutning til Sønderjyllands Højspændingsværk, saadan at Esbjerg og den Del af Vestjylland, som Esbjerg leverer Kraft til, er sikret sin normale Forsyning gennem Dampcentralen og Karlsgaarde-Værket og samtidig har Mulighed for Adgang til den nødvendige Reserve-Effekt gennem Tilslutningen til Sønderjyllands Højspændingsværk.

Ferielandet ved MARBÆK.

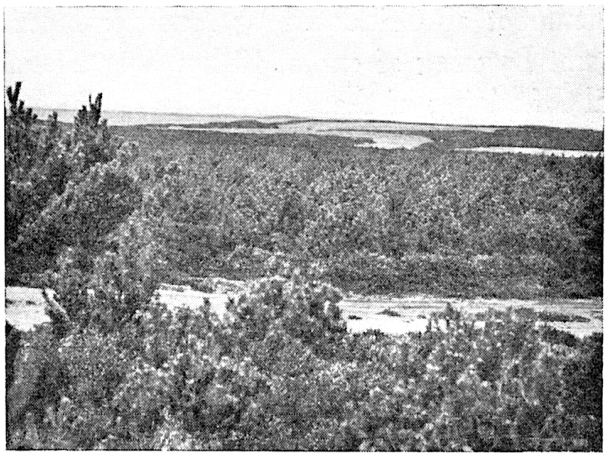
En halv Snes Kilometer Nord for Esbjerg, nær ved Vardeaaens Udløb i Ho Bugt, ligger Marbæk Plantage. Det er et temmeligt nyt Navn, selv for dem, der ellers kender nok til de Steder i Jylland, der er et Besøg værd. Men velkendt af de faa, der har haft Øjnene aabne for det smukke i dette typiske vestjydske Landskab. 600 Tønder Land Plantage og Hede og 2 Kilometer fin Strand ligger der her.

For godt to Aar siden købte Esbjerg Kommune dette Areal for at skabe en Naturpark for Byens egne Borgere og for de mange Turister, der søger over til de vestjydske Egne i deres Ferie.

★

Lidt Nord for den lille Fiskerby Hjerting over store aabne Marker kommer man til det første lave Fyrrekrat, der danner Overgangen fra Hede til Plantage. Sandvejen snor sig mod Stranden, mod Bugten og mod Plantagen. Over de store Vidder i Terrænet rækker lange lyngklædte Bakker mod sandede Marker og Kæmpehøje. Og store Stykker uopdyrket, fredet Hede fortæller endnu om, hvordan hele denne Del af den jydske Hede saa ud en Gang.

I Plantagen skifter høje Træer med det tætteste Fyrrekrat og med aabne mosklædte Lysninger, og Marehalm og smaa Grupper af

Dværgfyr binder Sandet i Klitterne paa Overgangen til Plantagen. Høje Sandbanker skraaner ned mod den brede, faste Strandbred og giver Udsigt langt ud over Øen Langli og Halvøen Skallingen paa den modsatte Side af Ho Bugt. Og i Skrænterne møder vi aarhundredgamle Aflejringer af ejendommelige, jernholdige Sandarter, som Vesterhavet har gravet sig ind i under de haarde Vinterstorme.

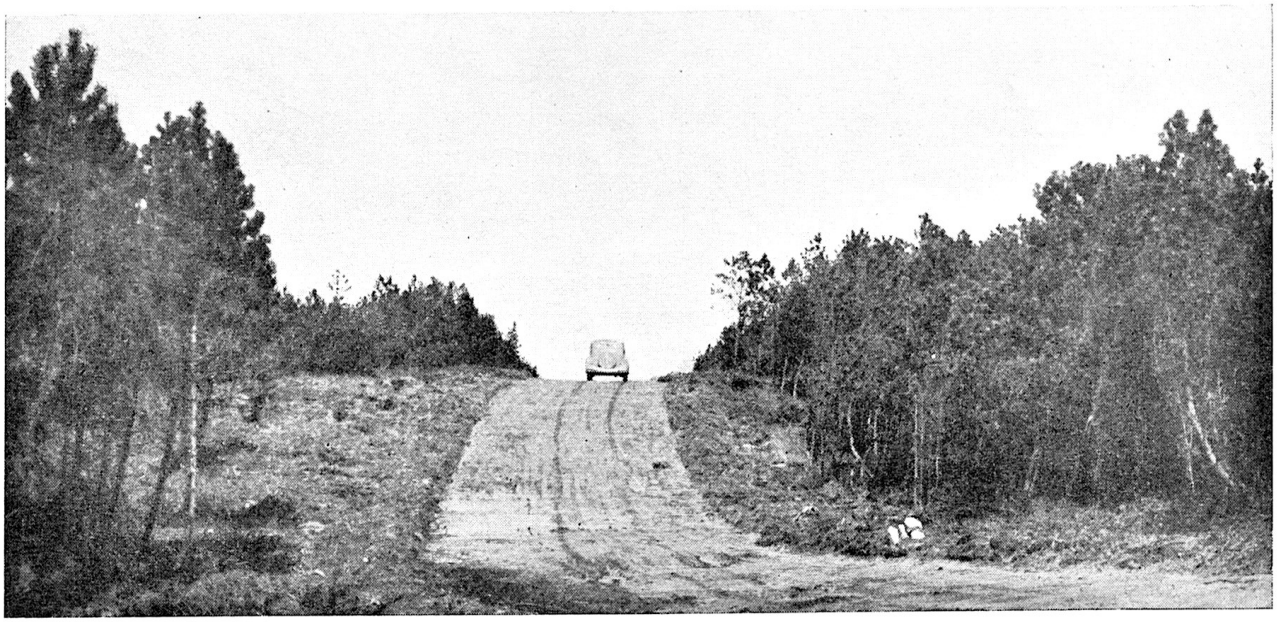
★

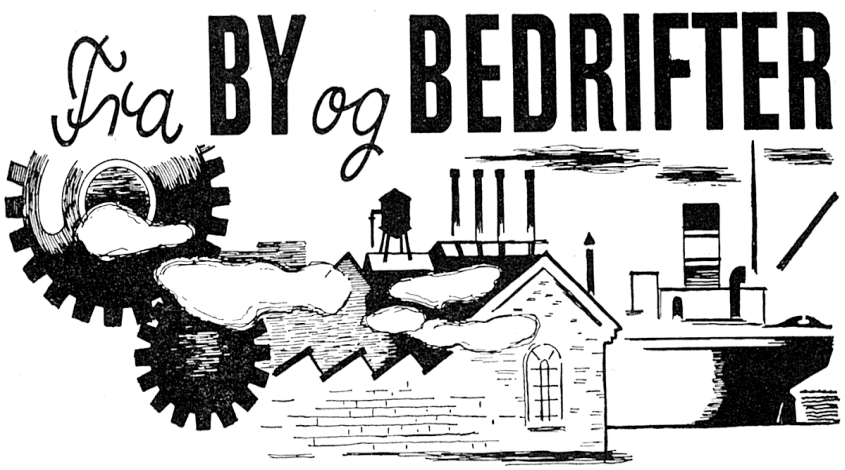
Ja, saadan er Landet. Barsk, men med al den storladne Skønhed, som vestjydsk Natur kan have. Og nu har unge Arbejdere som et Led i Esbjerg Kommunes Beskæftigelsesforanstaltninger gjort det Arbejde, der skulde gøres, for at „aabne" det for Befolkningen. Hele Arealet er under Skovrider Frederiksens Ledelse blevet gjort tilgængeligt. Der er brudt Veje, ryddet aabne Pladser mellem Gran og Fyr, hugget Brandbælter, lavet Lejrpladser og udført Kultiveringsarbejder.

Det er temmelig indlysende, hvad disse Arbejder har betydet for Stedets Naturskønheder. Men ogsaa beskæftigelsesmæssigt har de været af stor Betydning. I det Aarstid, som man maa regne, Arbejdet hidtil har staaet paa, har gennemsnitlig ca. 20 Mand været beskæftiget, og der er ialt udbetalt 53.500 Kr. i Arbejdsløn. Heraf har Ministeriet i Henhold til Loven om Nødhjælpsarbejde ydet fra 40 til 50 % i Tilskud. Der har været arbejdet med en 6 Timers Arbejdsdag i to Perioder, nemlig fra 28. April 1939 til 27. Oktober 1939 og fra 23. April 1940 til 16. December 1940.

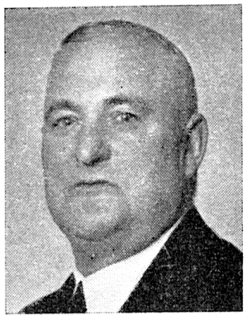
★

Nu er de første Arbejder tilendebragt. Men Esbjerg har mange Ting endnu paa Ønskesedlen i Forbindelse med sit nye Ferieland. Galopbane, Skiløjpe og Sommerhusudstykning for blot at nævne nogle af dem. Og det sidste er forøvrigt allerede paabegyndt. Der er afstukket Grunde til de første 100 Sommerhuse, og mange flere kan der blive Plads til, uden at man endnu kan tale om, at det store Terræn har mistet det mindste af sin oprindelige Karakter.

Borgmesterskifte.

P. N. Koch.

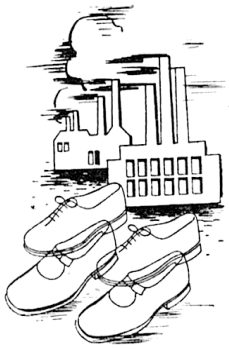
Efter næsten 40 Aars Virksomhed i Esbjerg Byraad og 12 Aars Arbejde som Borgmester i Esbjerg har Borgmester M. Mortensen fra 1. September trukket sig tilbage fra sin Gerning. Som Borgmester Mortensens Efterfølger er valgt den tidligere Viceborgmester, Forretningsfører P. N. Koch. Den nye Borgmester er 58 Aar gammel og har været Medlem af Esbjerg Byraad siden 1913 og Viceborgmester siden 1929.

M. Mortensen.

Det lille Pirmasent.

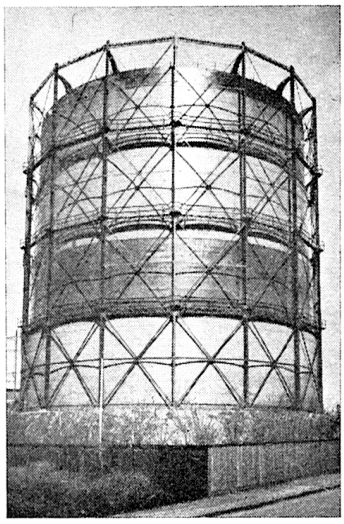
Pirmasent hedder Skotøjsfabrikernes By i Tyskland. Byen, hvor de fleste af Landets Skotøjsfabriker er samlet. Vi har ogsaa en saadan Skotøjs-By i Danmark ... det er Esbjerg. Et meget stort Antal Skotøjsfabriker har fundet deres Plads i Esbjerg By, saa mange, at Fagfolk har givet den Navnet „Det lille Pirmasent". I selve Byen ligger der 5 Fabriker, i Hjerting 1

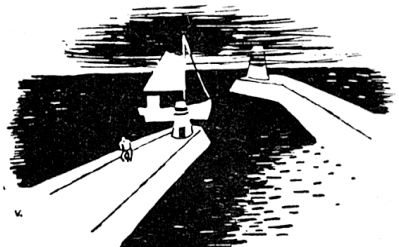
og i Bramminge 1. Fabrikerne i Esbjerg beskæftiger ca. 140 Mennesker og har en samlet Omsætning paa ca. 1.500.000 Kr. De fremstiller gennemsnitligt cirka 310.000 Par Fodtøj om Aaret. Det er særlig Børnefodtøj, som Fabrikerne i Esbjerg har kastet sig over, de 4 Fabriker fremstiller næsten udelukkende Børnefodtøj; desuden har et Par af dem i ret udstrakt Grad eksperimenteret med Sko af Fiskeskind — og det er vel egentlig ikke saa mærkeligt i Fiskeriets By.

Gasværket udvider.

Esbjerg Gasværk er i Løbet af de sidste Par Aar blevet udvidet med en stor ny Gasbeholder, der kan rumme 40.000 m^3 Gas. Beholderen er den saakaldte „vaade" Type. Vandbassinet er af Jern-

beton og bygget af A/S Kampsax, København. Selve Gasklokken er leveret af A/S Aalborg Værft. Beholderen har kostet ca. $^3/_4$ Mill. Kroner. Udvidelsen er sket for at give Esbjerg Gasværk Mulighed for at levere selv meget store Mængder Gas til industrielle Fyringsanlæg.

FISKERIET fra Esbjerg.

Fiskeriet fra Esbjerg har under de vanskelige Forhold for Øjeblikket Gang paa Gang været truet med at gaa i Staa. Allerede da Krigen brød ud, og de omfattende Minespærringer blev udlagt i Nordsøen, ansaa man det for umuligt at fortsætte Fiskeriet. Og